

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

PROF. DR.
NECATİ ÖNER
ARMAĞANI

CİLT : XL

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

PROF. DR.
NECATİ ÖNER
ARMAĞANI

Bu Dergide Yayınlanan makalelerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

TERTİP HEYETİ
PROF. DR. SÜLEYMAN HAYRİ BOLAY
DOÇ. DR. RECEP KILIÇ

ISBN: 975 - 482 - 492 - 4

ISSN: 1301 - 0522

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ - 1999

TAKDİM

Ülkemizde bir türlü anlam veremediğim tuhaf alışkanlıklarımızdan birisi de, alanında temayüz etmiş ve değerli hizmetler vermiş insanların öldükten sonra takdir edilmeleri, ne büyük değer olduklarının ancak o zaman farkına varılması hadisedir. 35-40 yıl hizmet ettikten sonra aktif hayattan çekilen nice değerler bir köşede unutulur; öldükten sonra birden hatırlanır ve büyük hizmetler yaptığı anlatılır, nadiren de olsa adına armağan dediğimiz yayınlarla hakkı teslim edilmeye çalışılır.

Sonuçta kendisi ile ilgili hiçbir şey yapılmayanlara göre bu da olumlu bir davranıştır. Gecikmeli de olsa, bir hakkın teslimi olması açısından olumlu bir davranış olarak değerlendirilebilir.

Şüphesiz olması gereken, bu müstesna şahsiyetlerin, hayatta iken kendileri ile ilgili bu değerlendirmelerin yapılmasıdır. Gelenek bu istikâmette oluşursa herhalde çok daha isabetli olur.

Olması gerektiğini ifade ettiğimiz bu üslubun güzel bir örneği elimizdeki kitapla verilmektedir. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde 40 yılı aşkın öğretim üyesi ve yönetici olarak hizmet veren Prof. Dr. Necati Öner'in meslektaşları, dostları ve öğrencileri, bir vefa örneği olarak emek mahsulü bu eseri meydana getirdiler. Prof. Öner'i değişik yönleri ile, özellikle felsefe alanında ülkeye yaptığı ve yapmaya devam ettiği hizmetleri ile unutulmazlar arasına soktular. Şifahi ifade ve övgüler uçar gider, ama yazılı dökümanlar nesilden nesile intikâl eder, sonsuza dek bâki kalır.

Prof. Dr. Necati Öner'in meslektaşları, eski ve yeni öğrencileri onu çeşitli yönleri ile değerlendirdiler ve sonuçta felsefi ağırlıklı ve muhtevallı bir eser ortaya çıktı. Bu eserin yıllarca hizmet verdiği İlahiyat Fakültesi yayınları arasında yayınlanması en uygun yoldu. Nitekim öyle oldu; Üniversitemizin onayı ile eser elinize ulaşmış oldu. Bu ilgi ve yaklaşımı dolayısı ile Sayın Rektörümüze ve Üniversitesi Yayın Komisyonu ile Yönetim Kurulu Üyelerine şükranlarımı sunarım. Baskıyı gerçekleştiren Üniversitemiz matbaasının değerli yönetici ve çalışanlarına ayrıca teşekkür ederim.

Yeni ve olması gereken bir gelenek oluşturması dileği ile okuyucuya saygı ile sunulur.

*Prof. Dr. M. Sait Yazıcıoğlu
Ankara Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi Dekanı*

PROF. DR. NECATİ ÖNER'E SAYGI!

Osmanlının en büyük şâiri kabul edilen Bâkî

*Kadrini seng-i musallâda bilip ey Bâkî
Durup el bağlayalar karşına yârân sâf sâf!*

diyor. Koca Bâkî bile zımnem, hayatta kadrinin iyi bilinmediğinden şikayet ediyor. Ferid Kam da:

*Sağlığında nice ehl-i hünerin
Bir tutam tuz bile konmaz aşına
Evvel ânu öldürürler acından
Sonra bir Türbe dikerler başına*

diyerek insanların kadir bilmezliğinden, kıymetleri heba etmelerinden, nankörlükten ve vefasızlıktan şikayet etmektedir.

Başka toplumlar nasıldır? Bilmem, ama bizim toplumumuzda vefasızlık ve kadirbilmezlik eskiden beri şikayet edilecek kadar yaygın sayılır.

Daha erken dönemlerde Üniversitelerimizde büyük hizmetler görmüş çok değerli hocaların adına çıkarılan armağanların büyük bir kısmı, onların vefatlarından sonra çıkarılmıştır. Armağan edilen değerlerin haberi olmadıktan, vefalılığın hazzını tatmadıktan sonra, armağanın değeri ne olacaktır?

İşte bu düşüncelerle Prof. Dr. Necati ÖNER hocamızın yarım asra varan hasbî (karşılıksız) hizmetlerinin hatırlanmasına vesile olması için bir "Armağan Kitabı" hazırlamayı düşündüm. Bana Doç. Dr. Recep KILIÇ her bakımdan yardımcı oldu. Türkiye'deki 70 kadar seçkin felsefeciyeye ve hocanımdan diğer bazı dostlarına haber verip yazı istedik. Hepsini memnuniyetle katılabileceklerini söyledi. Fakat bir kısım arkadaş, mazeretleri sebebiyle katılamadı. Zaman ayırıp çok değerli yazılar gönderen arkadaşların hepsine kalbî teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım. Neticede hocamıza lâayık kalıcı, muhtevalı büyük bir kitap meydana geldi.

Kitabın yayımlanması için Gazi Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Enver Hasanoğlu alâka gösterdi. Üniversite adına yayımlayabileceğini söyledi. Fakat Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mustafa Sait YAZICIOĞLU, 'bu kitabı neşretmek bize düşen bir vazifedir' diye kitaba el koydu. Derhal Rektör Sayın Prof. Dr. Günal AKBAY ile görüşüp karar çıkarttı. Sayın Dekana ve Sayın Rektör AKBAY'a da bu sıcak alâkadan dolayı teşekkür ederim. Her bakımdan örnek bir hareket ve örnek bir kitap oldu. Bu, muhterem ÖNER'e, lâyük olduğu saygının küçük bir nişanesidir. Nice nice yıllara!... Derin saygılarımızla...

Prof. Dr. Süleyman Hayri BOLAY

İÇİNDEKİLER

Sayfa

HAYATI, ESERLERİ VE HAKKINDA YAZILANLAR

Araş. Gör. İsmail KÖZ <i>Prof. Dr. Necati ÖNER'in Biyografisi</i>	3
Doç. Dr. Recep KILIÇ <i>Prof. Dr. Necati ÖNER ile "Düşüncelerinin Gelişim Seyri" Üzerine Yapılan Mülakat</i>	9
Prof. Dr. Süleyman Hayri BOLAY, <i>Felsefe Yapmak ve Necati ÖNER</i>	15
Prof. Dr. Afşar TİMUÇİN <i>Hocamız Necati ÖNER</i>	21
Prof. Dr. Bilal DİNDAR <i>Felsefeyi Sevmek</i>	23
Prof. Dr. Şahin YENİŞEHİRLİOĞLU <i>Kendimle Sesli Bir Konuşma</i>	27
Prof. Dr. Sabri HİZMETLİ <i>Prof. Dr. Necati ÖNER'in Sosyal Yönü</i>	35
Prof. Dr. Necmettin TOZLU <i>Felsefeyi Güzelleştiren Adam</i>	39
Prof. Dr. Murtaza KORLAELÇİ <i>Prof. Dr. Necati ÖNER'in Hürriyet Anlayışı</i>	45
Doç. Dr. Vahdettin BAŞÇI <i>Örnek Bir İnsan Hocam Prof. Dr. Necati ÖNER</i>	79
Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ÇÜÇEN <i>Mantığın Kaynağı Problemi</i>	83

SİSTEMATİK FELSEFE İLE İLGİLİ YAZILAR

Prof. Dr. Teo GRÜNBERG <i>Bilgi Teorisi ve Gettier Problemi</i>	97
Prof. Dr. Abdulkuddüs BİNGÖL <i>İletişim Bağlamında Mantık ve Dil</i>	105
Prof. Dr. Teoman DURALI <i>Tarihin Dayanılmaz Ağırılığı</i>	117

VII

Prof. Dr. Doğan ÖZLEM <i>Felsefi Hermeneutiğe Geçiş Yolu Olarak Tarihselcilik</i>	127
Prof. Dr. Hüsameddin ERDEM <i>Allah'ın Varlığının Delillerinin Kur'anî Temelleri</i>	147
Prof. Dr. Hanifi ÖZCAN <i>Birbirine Zıt İki Epistemolojik Yaklaşım "Temelcilik" ve "İmancılık"</i>	157
Doç. Dr. Hakan POYRAZ <i>Ahlaki Özgürleşmenin Önündeki Bir Engel Olarak Fanatizm</i>	177
Doç. Dr. Mustafa YILDIRIM <i>Düşünce Özgürlüğü Üzerine</i>	189
Doç. Dr. Ali Osman GÜNDOĞAN <i>Edebiyat İle Felsefe İlişkisi Üzerine</i>	195
Doç. Dr. Ayhan BIÇAK <i>Tarihin Yapısı ve Kültür Bilimlerindeki Rolü</i>	205
Doç. Dr. Recep KILIÇ <i>Din Öğretimini Temellendirme Problemi</i>	215
Yrd. Doç. Dr. Şahin FİLİZ <i>İslam Felsefesinde Tanrı Anlayışı Karşısında Bireyin Konumu Problemi</i>	223
Dr. Münir DEDE <i>Kapalı Toplum ve İlk İnanışlar</i>	243
J. Ronald ENGEL (Çeviren: İbrahim ÖZDEMİR) <i>Sürdürülebilir Kalkınma Ahlakı</i>	255
FELSEFE TARİHİ İLE İLGİLİ YAZILAR	
Prof. Dr. Ömer Naci SOYKAN <i>Hegel Sisteminde Tarih Felsefesi</i>	271
Prof. Dr. Mehmet BAYRAKTAR <i>Spinoza'nın Natura Naturans ve Natura Naturata Kavramlarının İslâmî Kökenleri</i>	291
Doç. Dr. Nurten GÖKALP <i>Beden-Zihin Etkileşimi ve Popper İle Eccles</i>	301
Yrd. Doç. Dr. Ülker ÖKTEM <i>Descartes'da Bilginin Kesinliği Problemi</i>	311
Yrd. Doç. Dr. Emel KOÇ <i>J.P. Sartre Felsefesinde "Ben-Başkası-İletişim" Problemi</i>	333
BİLİM TARİHİ İLE İLGİLİ YAZILAR	
Prof. Dr. Mübahat Türker-KÜYEL <i>"Ulemâ-i Kiram" ve "Tafra-Tehille"</i>	351

Prof. Dr. Esin KAHYA <i>Erzurum'lu İbrahim Hakkı</i>	371
Prof. Dr. Hüseyin AYDIN <i>Kusta B. Luka ve Ruh İle Nefs Arasındaki Ayırım Adlı Kitabı</i>	387
Doç. Dr. Remzi DEMİR <i>Takiyüddin İbn Maruf'un Ondalık Kesirleri Trigonometri ve Astronomiye Uygulaması</i>	403
Doç. Dr. Melek DOSAY <i>Tüccarzâde İbrahim Hilmi'nin "Maarifimiz ve Servet-i İlmiyyemiz" Adlı Eseri</i>	425
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Gazi TOPDEMİR <i>Kemâlüddin el-Fârîsi ve Tenkih el-Menâzır Adlı Kitabı</i>	433
KÜLTÜR HAYATI İLE İLGİLİ YAZILAR	
Prof. Dr. Mehmet AYDIN <i>"Türk Müslümanlığı" Üstüne Bazı Düşünceler</i>	445
Prof. Dr. Şafak URAL <i>Demokrasi Kavramı, Toplumsal Değerler ve Birey</i>	451
Prof. Dr. Muammer C. MUŞTA <i>Sekülerleşme Laiklik Demokrasi ve Eğitim</i>	461
Doç. Dr. Mehmet AKGÜN <i>1839-1920 Yılları Arasında Türkiye'de Aydınlanmanın Uzantısı Olarak Temsil Edilen Felsefi Akımlar</i>	475
Yrd. Doç. Dr. Uğur Köksal ODABAŞ <i>Rıza Tevfik ve Felsefesi</i>	499
Dr. Yaşar KALAFAT <i>Horasan Eri Olarak Bilinen Anadolu Yatırları-I</i>	511

PROF. DR. NECATİ ÖNER

***HAYATI, ESERLERİ VE
HAKKINDA YAZILANLAR***

ÖRNEK BİR İNSAN: HOCAM PROF. DR. NECATİ ÖNER

*Doç.Dr. Vahdettin BAŞCI**

Ben, yazımda Hocamın hayatı, biyografisi ve eserlerine girmeyecem. Çünkü, Hocamın çok değer verip sevdiği öğrencilerinden Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Sayın Prof.Dr. Abdulkuddüs BİNGÖL Bey, büyük bir vefa örneği göstererek Hocam hakkında "Bir Düşünür Olarak Prof. Dr. Necati ÖNER" isimli bir Fakülte bitirme tezi yaptırdı. Temmuz ayı sonunda Ankara'da ziyarete gittiğimde Hocamın yanında bir öğrencinin kendisinin fikirlerini tahlil eden bir Yüksek Lisans tezinin, pine Prof.Dr. Abdulkuddüs Bey tarafından yaptırıldığını memnuniyetle öğrendim. ben burada Sayın Prof.Dr. Abdulkuddüs Bey Hocam'ın bu tavrını tebrik ediyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Şimdi asıl konum olan Hocamla tanışmamıza ve örnek kişiliğini, fikir ve düşüncelerini tanıyabildiğim kadarıyla tanıtmaya çalışacağım:

1973-1974 öğretim yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini kazanarak fakülte öğrenciliğim başladı. 1970'li yılların öğrenci olayları var, olaylardan uzak durmaya çalışıyorum ve bunda başarılı da oluyorum. İlk defa Prof.Dr. Necati ÖNDER Bey'i yakından tanıma fırsatı buluyorum. Hocam Fakülte Dekanı olarak mantık ve sistematik felsefe derslerimize geliyor. O yıllar oldukça problemliler: öğrenci yurtlarının kapasiteleri dolu, öğrenciye ise konut sahipleri daire vermiyor. İşte böyle sıkıntılı bir ortamda Hocam Prof.Dr.Necatî ÖNER Bey'in Erzurum'lu olduğunu öğrenerek makamına gidiyorum. Saf ve samimi bir ifadeyle "Hocam ben Erzurum'luyum Fakültenizin öğrencisiyim bazı problemlerim var. kalacak yurt bulamıyorum, rahatım hiç iyi değil, rahat bir ortam bulamazsam fakülteyi bırakacağım" dedim.

Hocamı yakından tanıyanların bildiği gibi, O babacan ve mütebesim tavrıyla: "Bak yavrum 1.5 yıl geçmiş Erzurum'lu olarak yanıma gelmekte geç kalmışsın, daha sık yanıma gelmeni istiyorum. Ancak bir şartla; herhangi bir öğrenci olayına karışırsan gelme, bir de not için sakın

* Atatürk Üniversitesi Felsefe Doçenti

gelme, bunun dışında her sıkıntını getir, senin yurt problemini en kısa zamanda çözeceğim” dedi. Ben kendilerine şunalrı söylediğimi hatırlıyorum: “Hocam bir öğrenciniz olarak size bir sıkıntı getirmeyeceğim.” Hocamla ilk tanışmamız böyle oldu.

Hocam o samimi konuşmamızın ardından beni iki gün sonra makamına çağırdı. “Yavrum senin yurt problemini hallettim” dedi. Beni bir öğrencinin kalabileceği her imkanı mevcut her türlü aşırılıktan uzak, rahat bir ortamı olan yalnız Ankara Üniversitesi öğrencilerinin kaldığı Ankara Üniversitesi Vehbi Koç öğrenci yurduna yerleştirdi. Hocam benim yurttan kalmam için referansım ve velim oldu. Çünkü yurt belli bir şahsiyeti referans istiyordu.

Böylece hocamla görüşmelerimiz sıklaştı, kendilerini sık sık ziyaret ettim. Tasviyelerini aldım. Hocamı yakından tanıma fırsatı buldum. İlker günlerde hocam beni evlerine götürdü. Böylece Prof.Dr.Necati ÖNER Bey sadece Hocam olmakla kalmıyor, benim Manevi Babam, kıymetli eşleri Seyahat ÖNER Hanımefendi de manevi annem oluyordu.

Örnek Hocamı ailece tanıma fırsatı buluyorum. Bir öğrencisi olarak kendilerinden çok değerli şeyler öğrendiğim gibi örnek aile yapılarından da çok şeyler öğreniyorum. Tertip, düzen, sevgi, saygı, insana değer vermeyi hocamdan öğreniyorum.

Fakülte bitirme tezim olan “Bir Felsefeci Olarak İsmail Hakkın İzmirli” başlıklı çalışmamı hocamdan aldım.

Gelecekte uzmanlık alanım ve mesleğime ilk başlangıcı da yapmış oluyordum.

Kendilerinin kılı kırk yaram ilmi kişilik ve anlayışının yanında vatanın, milletini çok seven, iyi niyetli merhametli, yapıcı, birleştirici, hoşgörülü, kim olursa olsun herkesle çok iyi geçinen, herkesin iyiliğini isteyen, gönül dostu, kibar kişilik yapısından çok şeyler alıyorum. Bizler kendilerinin öğrencileri olarak bu kişiliği örnek almaya çalışıyoruz. İçi-dışı bir, olgun kişilikli, insana değer veren bir örnek insan tanıyoruz.

1974 yılında tanışma fırsatını bulduğum Değerli Hocamla, o gün bu gün bir baba evlat gibi sevgi ve saygımız devam ediyor. Hocam, kıymetli eşleriyle Erzurum’a kadar gelerek bizlere ailece tanışma fırsatı verdi, evimize geldi. Eşim ve çocuklarım da Necati Bey Hocamı yakından tanıma fırsatı buldular.

Şunu söyleyebilirim ki, Hocam sadece Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin Hocası değil, bütün İlahiyatların ve Felsefe bölümlerindeki çoğu öğretim elemanı ve öğrencinin Hocalığını yapmış mümtaz şahsiyetlerden birisidir.

Ben öğrencilerime ve dostlarıma bütün samimi kalbimle şunu söyleyim: Prof.Dr. Necati Öner Bey Hocam bir gün telefonu kaldırıp, “Vahdetin yarın Ankara Bahçeli’de ol” dese hiçbir neden sormadan ertesi gün Bahçeli’de olurum. Bu sadece hocalık öğrencilik ilişkisi değil bir baba evlat ilişkisidir, tamamen hocamıza olan sevgi ve saygı borcumuzdur. Hocamın öğrencilerinde aradığı kendisinden de öğrendiğimiz vefa, saygı ve sevgi yüzündendir.

Hayat dolu, optimist anlayışla Hocam bir seviyede her farklı düşünceden insanla dosttur. Hem de gerçek bir dosttur, onun varlığı biz öğrencileri için bir kaledir, güvencedir. Bundan sonraki hayatında hocama ailece sıhhatli uzun ömür diliyor ellerinden öpüyorum.